

Tema 10. Lobbisme i relacions públiques

- 10.1 Delimitació de conceptes: **grup, lobby i grup de pressió**
- 10.2 **Classificació**
- 10.3 Teoria elitista vs. teoria pluralista
- 10.4 **Normatives**
- 10.5 Formes i maneres **d'actuació**

Carmen Carretón Ballester, 2022-2023
Tots els drets reservats

Universitat d'Alacant
Universidad de Alicante

10.1 Delimitació de conceptes: grup, lobby i grup de pressió

GRUP

Tota **col·lectivitat, conjunt humà** i tot sistema d'interaccions diferents de la societat global, situació que remet a un concepte merament explicatiu centrat en aspectes exògens. (Castillo, 2011:20)

GRUP DE PRESSIÓ

Agrupacions individuals formades al voltant d'interessos particulars comuns, que tenen com a finalitat substancial l'associació per a la defensa d'aquests interessos. (García Pelayo, 1977: 695 en Castillo, 2011:23)

LOBBY

Grups que **tracten d'influir en la política**. Influència que es pot dur a terme tant en el procés legislatiu com en l'executiu o sobre els ciutadans. (Castillo, 2011:34)

Planificació de les Relacions Públiques

10.1 Delimitació de conceptes: grup, lobby i grup de pressió

Malgrat tot, no apareixen diferències entre les funcions que exerceixen els **grups de pressió** i els **lobbys**, per exemple una posició determinada en les campanyes electorals, l'educació de la població, l'organització d'actes multitudinaris com manifestacions, vagues, etc...(Castillo, 2011:33)

GRUP DE PRESSIÓ

Treballen per **compte propi**

LOBBY

Treballen per **compte d'altri**

EL LOBBISTA

Nou lobby

Influència sobre **l'opinió pública**

Planificació de les Relacions Públiques

10.1 Delimitació de conceptes: grup, lobby i grup de pressió

“Els **grups de pressió** constitueixen un vertader govern subterrani, un poder ocult que es contraposa al concepte clàssic de govern com a poder sotmès a la intervenció del Parlament. **No es tracta** d'una evolució del sistema mateix, és a dir, de poders controlats que hagen esdevingut incontrolats, **sinó de poders nous**, nascuts amb l'evolució de la societat, que **no** han sigut **encara sotmesos** a una **adequada i obligada ordenació**” (Escobar, 1972: 11).

Planificació de les Relacions Públiques

10.1 Delimitació de conceptes: grup, lobby i grup de pressió

FUNCIONS (Castillo, 2011:36-37)

- 1- Saber **aconsellar, inspirar, confeccionar i coordinar** les **activitats** dels grups que represente **sobre** els diferents **poders** de l'Estat
- 2- **Relacionar-se** de **manera profunda, amistosa, privada**, amb els **personatges clau** i tenir una **xarxa** de **contactes** amb els **principals nivells**
- 3- Els seus **contactes** han de **garantir rapidesa i agilitat** en les seues activitats
- 4- Ha de **saber i poder comunicar** en el **moment oportú** les **opinions** de **qui representa**, **elaborar** els **judicis** més adequats, oportuns i precisos i dir **SEMPRE LA VERITAT**
- 5- **Tenir present** les **tècniques adequades** per a aconseguir els **resultats òptims**
- 6- Ser **inspirador i autor** de CARTES, DISCURSOS que **arriben** als **decisors públics** i **saber** el moment de **llançar-los** (*grassroots* - moviment popular o de base)
- 7- Erudició (*Coneixement profund d'alguna matèria*) suficient per a saber **aconsellar** la **quantitat-qualitat** de **pressió** sobre un **actor polític**
- 8- **Coneixements** de **relacions públiques, maneig d'informació** i de **publicitat** i les **relacions** amb els **mitjans** **davant** les **publicacions** dels seus **representats**
- 9- **Inspiradors d'informacions favorables** sobre els **millors interlocutors** en el procés polític.
- 10- **Perícia i instrucció apropiades** per a **organitzar** conferències, **visites** de les **persones públiques** a càrrec dels **grups interessats** i per **augmentar** el **grau** de **coneixement** sobre aquests.

Planificació de les Relacions Públiques

10.2 Classificació

TIPUS D'INTERESSOS DEFENSATS

INTERESSOS MATERIALS

-Interessos de **característiques objectives** (Meynaud, 1962:26)

- Grups de **protecció** (Moddie i Studdert, 1975:116)

- Grups **econòmics** (Mathiot, 1952:446)

Es **caracteritzen** per **defensar** interessos **materials, reputació, l'honor, la imatge** i per la **situació sociolaboral** que ocupen en la societat

Grups de protecció: **organitzacions patronals** com federacions industrials, consells bancaris; **associacions** de **propietaris agrícoles** com les cambres agràries, confederacions d'agricultors; els **sindicats**; les **associacions** de **professions liberals**

Grups econòmics: organitzacions **patronals** com **federacions industrials, consells bancaris, patronals**

Planificació de les Relacions Públiques

10.2 Classificació

TIPUS D'INTERESSOS DEFENSATS

INTERESSOS MORAIS

- Grups de promoció de causes (Dowse i Hughes, 1975:468; Sidjanski i Ayberg, 1990:70; Meynaud, 1962:26)
- Grups d'interessos NO econòmics (Ehrlich, 1976:32)
- Grups d'idees (García Cotarelo, 1987:342-343)
- Grups d'interessos morals (Denquin, 1985:359-360)

Es **caracteritzen** per **defensar** IDEES I INTERESSOS de **manera desinteressada**, en la promoció de causes o en l'afirmació de pensaments

Moviments socials, organitzacions confessionals o ideològiques; moviments juvenils, feministes...; associacions, societats i pensament....

Planificació de les Relacions Públiques

10.3 Teoria elitista vs. teoria pluralista

TEORIA ELITISTA

El **poder** es troba en una **elit** que **decideix** i **regula** el sistema polític

TEORIA PLURALISTA

El **poder** és **cooperatiu**. Neocorporatiu

“El **CORPORATIVISME** pot definir-se com un **sistema** de **representació d'interessos** en el qual les unitats constituents s'organitzen en un nombre limitat de categories singulars, obligatòries, no competitives, jeràrquicament ordenades i funcionalment diferenciades, **reconegudes** o **autoritzades** (si no creades) **per l'Estat**, a les quals se'ls ha **GARANTIT** el **MONOPOLI** de **REPRESENTACIÓ** dins de les respectives categories **a canvi** de procurar certs controls en la selecció de líders i en l'articulació de **demandes i suports**” (Schmitter 1979: 13).

Planificació de les Relacions Públiques

10.3 Teoria elitista vs. teoria pluralista

Activitats dels grups	Model Elitista	Model Pluralista
Contactes institucionalitzats entre grups i governants	<u>Estranys</u> ; els grups actuen fora de les institucions governamentals	Molt desenvolupats, <u>freqüents</u> i molt eficaços. És la seua activitat principal
Responsabilitats i accions en la implementació de les mesures	<u>Eventualment</u> , però sempre de manera informal	<u>Freqüents</u> i molt importants; els grups són sovint òrgans d'execució.
Contactes personals entre els representants dels grups i els del Govern	Freqüents, particularment amb els elegits. Molt eficaços. <u>Activitat principal</u>	Freqüents, particularment amb els <u>funcionaris</u> , molt eficaços.
Trobades d'amistat entre representants del grup i els del Govern	<u>Molt, molt important</u> , factor clau per als grups	<u>Poc important</u>
Lobbisme parlamentari i/o contactes amb els partits	<u>Molt important</u> i es du a terme amb molta freqüència	<u>Poc important</u> i estrany
Campanyes per a sensibilitzar l'opinió pública i influir sobre les decisions	<u>Molt important</u> i freqüents	<u>Poc important</u> i estranyes
Manifestacions, vagues i altres accions directes	Solament realitzada en <u>situacions extremes</u>	<u>Estranyes</u> dels grups reconeguts
Sabotatge i insubmissió sobre les decisions	Únicament en <u>situacions extremes</u>	<u>Estrany</u>

Planificació de les Relacions Públiques

10.4 Normatives

Reglamentació per actuacions exògenes

(origen extern)

Simple reconeixement de l'existència d'associacions socials sense cap implicació interna dels poders públics sobre les motivacions grupals

Reglamentació per actuacions endògenes

(origen intern)

Preceptes que creen els poders públics per a permetre'n l'actuació en determinades instàncies públiques

→ EUA

Les **actuacions exògenes** són les **més prolíferes** perquè indiquen l'inici del procés organitzador de les seues reglamentacions endògenes

Planificació de les Relacions Públiques

10.4 Normatives

Principis de les reglamentacions sobre els grups de pressió

1- El **DRET** que té el públic i els poders públics de **CONÈIXER**:

- Les organitzacions o individus (lobbistes i subjectes receptors de la pressió)
- Els fons que s'utilitzen: procedència, quantitat i finalitat
- Els mitjans d'acció i activitats a les quals es recorren per a aconseguir els objectius

2- **GARANTIR** una **IGUALTAT D'OPORTUNITATS** a tots els individus i organitzacions per a poder **DIRIGIR PETICIONS** als poders públics

Planificació de les Relacions Públiques

10.4 Normatives

Regulació dels lobbys a EUA

Primer Estat que **regulà** l'activitat i diligències dels **grups** de **pressió** sobre les institucions polítiques.

Federal Regulation of Lobbying Act de 1946

Forma part del capítol III

de la llei Legislative Reorganization Act

Planificació de les Relacions Públiques

10.4 Normatives

Regulació dels lobbys a Europa

Andersen i Eliassen (1991:173-) en Castillo (2011:124) ressalten la **gran importància** que **tenen** els grups de pressió en la **Unió Europea** i afirmen que la presència i importància d'aquestes agrupacions **augmentarà** considerablement en els **pròxims anys** i **a mesura** que es produïska una **concreció normativa** de les polítiques comunitàries

Parlament Europeu i la Comissió

COM s'estableix el diàleg entre els grups de pressió i la Comissió?

- 1- A través de **comitès consultius** i **grups d'experts** que assisteixen la Comissió en l'exercici de les seues competències
- 2- Mitjançant **contactes ad hoc** no organitzats amb els grups de pressió.

Planificació de les Relacions Públiques

10.4 Normatives

Regulació dels lobbys a Espanya

La **gestió col·lectiva** del conflicte **substitueix progressivament** l'**acció** del **govern** en un nombre significatiu d'activitats (Giner i Arbós, 1993:48)

NO HI HA REGULACIÓ A ESPANYA

Hi ha una proposició no llei del diputat del CDS,
Rafael Martínez Campillo
23 febrer de **1993**

La **participació** dels **grups socials** en l'**Administració** es troba **RECONEGUDA** en la **CONSTITUCIÓ ESPANYOLA**:

Art. 9.2 "correspon als **poders públics** (...) **FACILITAR** la **PARTICIPACIÓ** de tots els **CIUTADANS** en la **vida política, econòmica, cultural i social**"

Art. 23.1 es proclama, entre els **drets fonamentals**, el **DRET** dels **CIUTADANS** a "**PARTICIPAR** en els **ASSUMPTES PÚBLICS**, **directament** o per mitjà de **representants** triats lliurement "

Planificació de les Relacions Públiques

10.4 Normatives

Regulació dels lobbys a Espanya

Aquesta proposició no de llei

3 PROPOSTES

- 1 **Registre públic** per a identificar persones físiques o jurídiques que poden establir relacions amb els membres de la càmera per a informar o ser informats sobre les funcions constitucionals encarregades.
- 2 **Establir condicions** per a accedir a aquest registre, de manera que això permeta la identificació pública de **l'operador**, del **grup** que **representa** i dels seus **objectius**.
- 3 La sol·licitud de **generar** un **"codi deontològic"** que emmarque el funcionament d'aquests grups d'interès en la seua relació amb els membres de les càmeres.

Planificació de les Relacions Públiques

10.5 Formes i maneres d'actuació

1- De quina posició parteixen els grups?

- a) **DISPOSICIÓ PASSIVA** que parteix de ser observador i limita l'activitat al moment de l'activitat final. Posició negativa perquè **no permet introduir** les **propostes** del grup en el procés creador de decisions públiques
- b) **TREBALL ACTIU** en les propostes en període de consultes. Tenen l'avantatge **d'aconseguir incidir** sobre les **propostes** i el poder d'influir en la decisió final
- c) **VOCACIÓ APRIORÍSTICA** (*a priori*.) que **permet identificar** les **decisiones** i **accions futures** per a estar prevenint i tindre, en conseqüència, la potencialitat de minimitzar els inconvenients i maximitzar els avantatges. La millor actuació, la **proactivitat**

Planificació de les Relacions Públiques

10.5 Formes i maneres d'actuació

2- Instruments d'intervenció dels grups

- a) **NEGOCIACIÓ I ARGUMENTACIÓ** Intercanvi d'opinions entre **autoritats oficials i grups** de **pressió** entorn d'una qüestió concreta tant en la fase d'elaboració del projecte com en la fase d'aplicació
- b) **MOBILITZACIÓ DELS ADHERENTS** Per a realitzar **demonstracions públiques de la força numèrica**. És a dir, s'intenta involucrar els ciutadans en la consecució de les finalitats definint els grups de pressió com grups de tensió si entren la via violenta
- c) **UTILITZACIÓ DEL PODER FINANCER** **S'utilitza** els **diners per a obtenir favors i la complicitat** de les persones i dels partits polítics, o es poden finançar campanyes electorals de candidats o partits
- d) **UTILITZACIÓ DE TOTES LES FACULTATS LEGALS** Per a **oposar-se** a **l'aplicació** d'una **determinada mesura** que vaja contra els interessos del grup

Planificació de les Relacions Públiques

CASOS segons instruments de negociació

- a) **Negociació i argumentació** Llei del Sector Elèctric i de el Reial decret sobre Autoconsumo
- b) **Mobilització dels adherents** Les indústries productores de vacunes
- c) **Utilització del poder financer** El cas Bankia
- d) **Utilització de totes les facultats legals** 200 persones demanen el tancament de Garoña en les portes de la central

Exemples a Espanya

Negociació i argumentació

"Per a comunicar-se amb l'Administració, la indústria ha optat tradicionalment per una **interlocució basada en un diàleg directe amb els nivells alts** de decisió política", destaquen els autors de l'informe. "Per això, ha apostat per l'estratègia de **CONTRACTAR ANTICS ALTS CÀRRECS DE L'ADMINISTRACIÓ** esperant així agilitar les relacions amb el govern i obtenir estabilitat jurídica". Aquesta forma d'actuar va quedar palesa durant la formulació de la **Llei del Sector Elèctric i del Reial Decret sobre Autoconsum**.

Un període d'informació de la llei **presentat "amb urgència" abans del període de vacances**, els **informes negatius de les comissions de Competència** i un "règim discriminatori i restrictiu" cap al **sector de les renovables van deixar entreveure la barreja d'interessos del sector**.

"**L'absència de regulació de la pràctica del lobby ha pogut provocar que es regule escoltant més els uns que els altres**, arribant fins i tot a establir-se mesures en contraposició amb les directives europees d'energies renovables i eficiència", assenyalava l'informe de TI (Transparència Internacional)..

A **dia d'avui, Espanya** és el país amb les **tarifes elèctriques més altes de la UE**. I, **en 2010, quan ja estava en marxa el règim d'ajudes a les renovables**, recorda l'estudi, la **rendibilitat dels actius de les companyies elèctriques** més importants d'Espanya **se situava en un 4,1%, per sobre de les altres potències elèctriques d'Europa**. No per casualitat, "la **imatge** de les companyies **elèctriques** ha quedat també **molt danyada**, després d'un **procés** de presa de decisions de gran interès i impacte públic que ha resultat, no obstant això, **molt opac a ulls de la ciutadania**".

Exemples a Espanya

Mobilització dels adherents

Les **polítiques de salut pública per a la prevenció de malalties** suposen a Espanya un **0,5% del PIB**, segons dades de l'OCDE. I és ací **-cuidar-se abans de posar-se malalt, i no a l'inrevés-** on entra en joc l'**activitat dels lobbys**. El debat generat al voltant de la **VACUNA** de la **VARICEL-LA** així ho ha demostrat. **L'ús** a Espanya va quedar supeditat a les **recomanacions** de les **autoritats sanitàries** per a **menors de dotze anys**. Una decisió que l'empresa productora de la vacuna no va compartir. I, per això, va **IMPULSAR un gran consum en xiquets menors en l'àmbit privat**, sense seguir les recomanacions oficials. Fins al punt que, segons dades del sector, a Espanya s'utilitza un percentatge de dosi per cada nascut molt per sobre del que es dona a França o Regne Unit. **La decisió de l'Agència Espanyola de Medicaments i Productes Sanitaris (AEMPS) de LIMITAR-NE L'ÚS ALS ÀMBITS HOSPITALARIS** no va agradar a la farmacèutica, que va recórrer judicialment la decisió.

Però l'èxit comercial de la vacuna, que també resideix en el seu **preu lliure**, es va veure marcat per la **promoció** entre **determinades societats mèdiques**. Un paper fonamental, destaca TI (Transparència Internacional). "el va jugar el **Consell Assessor de Vacunes de la Societat Espanyola de Pediatria (...)**. Els seus membres **han col·laborat més o menys intensament amb indústries productores de vacunes**, per exemple en **activitats docents** subvencionades, **recerques finançades** i **participació en consells assessors** de la indústria". Una **situació que deixa fora de joc la imparcialitat** i la independència d'aquest consell i evidencia la " **falta de regles sobre conflictes d'interessos** de les organitzacions que desitgen fer recomanacions sobre salut pública".

Exemples a Espanya

Utilització del poder financer

En el cas Bankia "es pot intuir com el **lobby financer** va desenvolupar una sèrie d'influències **indegudes** que van contribuir al desastre". Així de taxatiu es mostra l'informe de TI (Transparència Internacional). en un cas de lobby que va arribar al clímax en una **portada del diari El País** de maig de 2014, en la qual es desvelava la **pressió d'Estats Units** sobre el Govern de Rajoy **perquè intervinguera en Bankia**.

La història de **la caiguda del banc es remunta a 2010**, quan **Rodrigo Rato**, president de Caja Madrid, **demanava al FROB un préstec de 4.465 milions d'euros** per a sanejar els comptes. Era el començament d'un procés que va acabar en **la creació de BFA-Bankia**.

Després de **l'eixida a borsa** i els **3.300 milions de pèrdues registrats en 2011 per culpa de l'ingent volum d'actius tòxics**, va arribar **la dimissió de Rato**. I, mesos després, la **nacionalització de Bankia**. **UN PROCÉS QUE ES TANCARIA SOLAMENT DESPRÉS DE LA INJECCIÓ DE 22.424 milions de diners públics** en l'entitat. **Va ser solament llavors quan van eixir a la llum les xifres reals** presentades pels inspectors del Banc d'Espanya. Van deixar de manifest **"la falta de fonament de les conclusions i recomanacions de la Comissió Executiva del Banc d'Espanya i de l'autorització de préstec"**. Els inspectors, a més, van denunciar que **"la influència de la indústria ha modulat l'actual supervisió** (i) s'ha relaxat l'aplicació de mesures correctives sobre deficiències observades pels inspectors".

"Sembla que **els grans bancs espanyols van influir perquè no es desvelaren** els greus desajustaments econòmics de l'entitat", assenyala l'equip de TI (Transparència Internacional).. **"L'estratègia d'ocultament del Banc d'Espanya estava influïda per l'interès dels grans bancs"**, conclou l'informe.

Exemples a Espanya

Utilització de totes les facultats legals

El **tancament de la central nuclear**, propietat al 50% d'Iberdrola i al 50% d'Endesa, va ser **anunciat en 2009** per Miguel Sebastián, ministre d'Indústria del Govern de Zapatero. 2012 hauria sigut el seu últim any d'activitat. **Nucleonor**, propietària titular de la central, va recórrer la decisió, i el 29 de juny de 2012 **el nou executiu del PP publicava una ordre que preparava el camp per a una nova obertura**.

Però amb un obstacle: nous impostos sobre producció i emmagatzematge de l'energia creada. El litigi entre l'empresa i el Govern va acabar amb l'arribada d'Alberto Nadal a la secretaria d'Estat. **Set mesos després que anunciara el cessament definitiu de la seua activitat, el Consell de Seguretat Nuclear va donar el vistiplau** al fet que la central es **mantinguera en la condició de "parada"**. De pas, el **Govern va aprofitar** la tramitació de la **Llei de Fiscalitat Mediambiental** en el Congrés per a **reduir les càrregues fiscals al tractament de residus radioactius**. Una mesura, aquesta, aplaudida per Nuclenor.

Al començament de 2014, després de la modificació del Reglament de les Instal·lacions Nuclears i Radioactives, **L'EMPRESA SOL·LICITAVA UNA NOVA LLICÈNCIA** per a engegar la central i ampliar-ne la vida útil fins a 2031. "D'aquesta manera, **les elèctriques haurien guanyat el pols a l'Executiu**, demostrant que comptaven amb el fet que Garoña era una peça clau en l'aposta nuclear del Govern", subratlla TI (Transparència Internacional).

200 persones demanen el tancament de Garoña en les portes de la central

<http://transparencia.org.es/estudio-lobbies-en-espana/>

Tema 10. Lobbisme i relacions públiques

BIBLIOGRAFIA

CASTILLO-ESPARCIA, A. (2011). Lobby y comunicación. El lobbying como estrategia comunicativa. Zamora: Comunicación Social.

A Castillo Esparcia, E Smolak Lozano, A Fernández Souto (2017): "Lobby y comunicación en España. Análisis de su presencia en los diarios de referencia". Revista Latina de Comunicación Social, 72, pp.783 a 802.

<http://www.revistalatinacs.org/072paper/1192/42es.html>

XIFRA, Jordi (1998): *Lobbying. Cómo influir eficazmente en las decisiones de las instituciones públicas*. Barcelona: Gestión 2000, pp.63-78 y pp. 181-216.